

Viena balss kori

Sandra Ņedzvecka

STĀSTS PAR IEVU EZERIETI

Neko tur nevar padarīt: dzirdot levas Ezerietes balsi, nelīdz daudzie Latvijas Radio kora koncerti, kas piedzīvoti cits par citu īpašāks, un nelīdz zināšana, ka levas trīs dēli jau pavisam pieauguši, – aizvien man ausīs skan “Stāvēju, dziedāju augstajā kalnā...”. Un redzu meiteni – kādus deviņus gadus vecu, garām biezām bizēm ar bezgalskanīgu un tīru balsi. Manējā šķiet gaužām vārģa, kad reizēm stāvam, dziedam blakus. Skolotāju namā, ne augstajā kalnā. Tas bija laikā, kad Irēna Veinberģa pulcēja bērnu ansambli “Knīpas un knauķi”. No levas tas sākās. Un televīzijas konkursa “Ko tu proti?” skatītājiem bija slapjas acis: kā viena meitene spēj apburt ar balsi, kas dabiski un bez mazākās piepūles skan pāri visām studijām un žūrijām, kas, protams, lēma, ka leva Piliņa šai sacensībā ir Pirmā. Šķiet, ka tā notika ne vienu reizi vien.

Kad knīpu gadi sen jau bija beigušies un beigām tuvojās arī vidusskola, Ieva domāja par dziedāšanu. Un aizgāja uz konsultāciju konservatorijā pie Guriņa Antipova, kurš sacījis: “kur tu tāds sīkais iesi uz operu!” Jo sīkais, kuram bija jau 18 gadu, tiešām izskatījās trīs gadus jaunāka. Skaidrs – nekādas operas, nekādas konservatorijas. Bet jānācās kaut kas bija, un Ieva aizgāja uz vēsturniekiem: “Nav jau tā, ka mani dikti vilka uz turieni. Pēc kāda eksāmena, kurā pēc notīm norunāju visu partijas vēsturi, viens mācībspēks man teica – bet, Ezeriete, jūs skolā nevarēsīt strādāt, jums nav pareizās ideoloģiskās platformas! Laikam jau viņš redzēja man cauri – ka zinātniskais komunisms man neiet pie sirds. Par senajiem laikiem gan aizvien priecājos un, kad kaut kur aizbraucu, uzreiz meklēju kapiņus un baznīcas, kur kāds karalis apbedīts.”

Kad universitāte bija pabeigta, dziedāt aizvien gribējās un ar kori “Rīga” Ievai nepietika. Pavisam nejausi viņas ceļā gadījās Rita Treimane, kas tolaik bija vokālā pedagoģe Latvijas Radio kori. Viņai uzreiz bijis skaidrs, ka Ievai jāiet uz konkursu un jāiet šajā kori. “1984. gadā ap Ziemassvētku laiku aizgāju uz *Bellacord* zāli Mazajā ģildē, kur mani tā kārtīgi patirpināja. Jau no nākamā gada 1. janvāra sāku strādāt kori. Račevskis bija priecīgs, ka tādu bērnu dabūjis!”

Rēķins ir pavisam vienkāršs – Latvijas Radio korī Ieva Ezeriete dzied jau 30 gadu. Viņa ir viena no diviem šābrīža dziedātājiem, kas korī sākuši strādāt vēl pirms Sigvarda Kļavas (otrs ir Kārlis Bimburs – red.), un Sigvards saka: “Tas ir ļoti, ļoti ilgi! Protams, Latvijas Radio korī ir daudz balsu, kas ietekmējušas tā karjeru, jo koris veidots, rēķinoties ar katra cilvēka talantu un unikālajām kvalitātēm. Taču Ievas gadījumā īpašais ir tas, ka viņa dzied tik ilgi un stabili. Visus šos gadus esmu centies atbildēt uz jautājumu – kas tā ir par brīnumainu dvēseles un fizisko dotumu kombināciju, kas cilvēka balsij liek iemirdzēties neapprakstāmās krāsās. Jo Ievas balss ne vien izklausās, bet arī ierakstā izskatās ārkārtīgi garšīga un virstoņiem bagāta – skaņu režisoram vislabāk redzams, cik ārkārtīgi bagāts ir viņas balss spektrs. Kaut arī atbildes aizvien man nav, esmu pilnīgi pārliecināts, ka šis iedzimtais balss brīnums nāk kopā ar ļoti dziļu inteligenci un sirsnīgu, pat juteklisku dvēseles stāvokli. Dabas māte devusi mums, latviešiem, vienu īpašu cilvēku ar neatkārtojamām dotībām. Un mūsu, pārējo cilvēku, uzdevums, ir ļaut šai balsij izpausties un neļaut, lai mūsu ausis pie tik ārkārtēja skaistuma pierastu.”

Klausoties senseņus savus ierakstus – no vidusskolas laikiem, Ievai šķiet, ka viņas balss nemaz nav mainījusies. Tajā ir tas pats bērna dzidrums. “Nevar teikt, ka dziedu bērna balsī, sievišķīgāka tā noteikti ir kļuvusi, taču, ja korī kādreiz jādzied bērnu balsis, liek dziedāt arī man.”

Togad, kad Ieva mācījās dziedāt pie Anitas Garančas, skolotāja brīnījusies, ka visu, kas bijis jādara, Ieva uzreiz uztvērusi un izdarījusi. “Varbūt man no dabas dota spēja dziedāt pareizajā reģistrā un skaņu veidot tur, kur tai no dabas būtu arī jāveidojas. To, ko visi mūcās apzināti un ilgstoši, man nav bijis vajadzības mākslīgi veidot. Protams, repertuārs mums korī ir tik grūts, ka gribot negribot sanāk balsi maitāt. Turklāt balss ir ļoti saistīta ar emocionālo stāvokli. Ne jau tā, ka šodien man ir sliktis garastāvoklis vai nepatīk, kā izskatos, vai kāds uzkāpis uz kājas. Nē, ar tādiem sīkumiem tas nav saistīts. Bet bija laiks, kad, kā cilvēki saka un fiziskās sajūtas ziņā tā tiešām arī ir, – man bija smagums uz sirds. Tāds smagums, ka jūties sagrauts, sabrucis. Neizstāstāms. Situācijā, kad tavam tuviniekam ir slikti un tu esi vienīgā, kam ar to jātiek galā. Toreiz korī mums pat sapulce notika – Sigvards mēģināja saprast, kas tas ir, ka koris neskan. Nav jau tā, ka jutos par to atbildīga pilnībā, bet tagad atceroties domāju, ka esmu gan. Jo kora seja ir soprāni. Un es esmu viena no viņiem. Tātad atbildīga. Tolaik arī Aigars Reinis, kurš ir ļoti muzikāls un kuram ļoti uzticos, sacīja – tev pazudis spirtu- miņš, dzidrums. Tās ir tik nelielas nianšes balsī, bet ļoti atkarīgas no psihoemocionālā stāvokļa. Pagāja tas grūtuma laiks, un Aigars teica – viss ir atkal atpakaļ.” Un tiešām varu atkal visu izdarīt. Un brīnos, ka varu. Un skan!”

Kad Ieva dzied, nekad nav sajūtas, ka grūti. Nav tā kā epifānijā, kur Ziedonis lūdz dziedātājai neizrādīt savas diafragmas mocīšanos. Bet reizēm balsij viegli nav. It īpaši jaunajā mūzikā, ko Radio koris dzied daudz. “Ne visi komponisti paši ir dziedājuši vai vismaz pastudējuši balss iespējas un higiēnu. Kaut vai to, ka trešajā oktāvā skaidri izdziedāt tekstu, kas tieši tobrīd autoram šķiet vissvarīgākais, vienkārši nav iespējams. Ja balss ir skaista, jāļauj tai skanēt. Un cilvēki ir noiļojušies pēc melodijas. Pēdējos gados tas skaidri jūtams. Bet, protams, paldies komponistiem! Par to, ka viņi atļauj čukstēt, šņākt, dziedāt ceturtdaļ- un astotdaļtonus un zina, ka to visu ir iespējams izdarīt.”

Paldies “miļajiem komponistiem, kas raksta brīnišķīgus darbus...” Ieva teica arī tad, kad saņēma Lielo mūzikas balvu 2007 kategorijā “Par izcilu darbu ansamblī”: “...tik brīnumainus darbus, ka reizēm pēc pirmatskaņojuma liekas, ka tas ir kārtējais olimpiskais rekords, ko esmu sasniegusi, jo komponista domas lidojums ir tik augsts! Bet tos darbus taču pasaule novērtē! Un ir tik liels prieks, ka viņi dabū tās pirmās vietas un balvas!”

Toreiz Ieva teica paldies arī cilvēkiem, kas viņu balvai izvirzījuši, kaut viņa nebija paveikusi neko citu un vairāk kā citus gadus, un saviem kolēģiem, īpaši jau tiem, “ar kuriem dziedu kopā kopš

pagājušā gadsimta, un saviem plecabiedriem sopīšiem, jo bez kora, bez diriģentiem un bez sava Radio es te nebūtu.”

“Esmu ansamblja cilvēks. Kaut arī Sigvards saka – tu strādā par 200 procentiem –, tā nav. Es neļāuju. Mana balss vienkārši tā skan. Iespējams, tās ir balss virsskaņas, kas veido to “cepuri”. Esmu visu mūžu bijusi koriste un vienmēr man bijusi liela cieņa pret pārējiem kolēģiem tāpēc vien, ka viņiem ir muzikālā izglītība, kuras man nav. Tādēļ vienmēr, pirms sākam iestudēt jaunu darbu, es veltu tam dienu, un, ja trūkst laika, – kaut vai stundu, lai uzņemtu aci jaunajai partitūrai. Un par to nekaunos. Tas ir gan pieradums, gan zināšana, ka ar solfedžēšanu man nevedas tik labi, kā visiem citiem. Taču nekad nepieļāuju situāciju, ka nebūšu sagatavojusies un manis dēļ kavētos darbs. Ja mana balss der un ja tā skan, varu būt pateicīga, ka vispār varu tik ilgi korī strādāt. Nesen Aleksandrs Antoņenko, ar kuru kopā ieskaņojām disku, nodeva man sveicienu no *La Scala* muzikālā vadītāja Aleksandra Pereiras, kurš sacījis, ka nekad neesot tik skaistu balsi dzirdējis. Sanāk lielities, ko negribu, bet, ja reiz viņš tā saka, tātad ir taču tajā manā balsī kaut kādas tembrālas īpatnības. Arī tas, ka skaņu veidoju dabiski.”

Ieva apstiprina to, par ko man bija aizdomas – ka balss nogurst tikai no bezjēdzīgas sarežģītības. “Mēs esam nez cik reizi dziedājuši Holligera “Gadalaikus” – trīs stundu skaņdarbu, kas ir ārpazīti sarežģīts. Taču balss nenogurst. Tā tas laikam ir operdziedātājam, kuras dzied Nakts karalieni. Jo pie tām augstajām skaņām komponists aizved. Arī seno mūziku, Bahu un Mocartu dziedot, balss nenogurst, kaut gan, lai šo mūziku dziedātu, nepieciešama ārkārtēja tehniskā varēšana. Varbūt toreiz komponisti vairāk domāja par dziedātāju?... Droši vien. Primadonnas taču tūlīņ piesistu kāju un teiktu, ka nedziedās, ja tas būtu pārāk grūti. Balss nogurst tad, ja ilgstoši jādzīvojas pa augšām un pārejas skaņām. Balss nav ne vijole, ne kāds pušaminstruments. To nedrīkst ekspluatēt kā instrumentu, kas tomēr ir nedzīvs.”

Vai Ieva ir redzējusi savu balssaišu bildi? “Jā. Un pirms kāda laika parādīju to dakterei Zaķei, kura teica – tev jau tās saites kā Sonorai [Vaicē] jaunībā – baltas, tīras, skaistas, viss slēdzas! Kad kādreiz viena vai otra kora meitene teica – ai, man neslēdzas saites, es nezināju, kas tas ir. Un neesmu piedzīvojusi tādu neslēgšanos. Varbūt tas ir pašu saišu nopelns. Taču man ir bijis asinsizplūdums uz balssaites – pagājušoruden, kad pēc gara darba cēliena ar braucieniem un grūtām programmām visi koristi bija kā sabrukuši un mums nācās atcelt koncertu. Pārgurums ietekmē balsi. Un uztraukums arī. Patiesībā esmu gatavais trīceklis – uztraucos pirms katra koncerta un katru uztveru ļoti nopietni. Bet, ja darbojos ar pilnu atdevi, tad skan. Galvenais – lai apkārt ir kaut necik miers un stabilitāte. Citādi ir grūti izsist mani no līdzsvara. Man arī ir svarīgi, lai man tic un uzticas. Tad viss sanāk.”

Un tomēr – balss, lai cik tā būtu skaista, dabas dota, nespētu dzīvot un uzrunāt ar savu skaistumu vien. Ar ko tā ir sajūgta? Par pieredzi nevarētu būt runa, ja bērniībā tā tāpat jau skanējusi un uzrunājusi. Varbūt ar vērīgumu vai jūtīgumu?

Ieva saka: “Mani aizvien ir saglabājusies bērnišķīga uzticēšanās. Un es neesmu iedomīga. Ja kaut uz brīdi es iedomātos, ka kaut ko daru labāk par citiem, balss neskanētu. Ja cilvēki ir atnākuši uz koncertu vai klausīsies ierakstu – gribu darīt viņiem prieku. Pirms mutes atvēršanas nekad neesmu domājusi ne par elpu, ne par diafragmu, ne par to, kā veidošu skaņu. Zinu tikai to, ka man nav tiesību kaut ko izdarīt slikti, un mēģinu dziedāt no sirds. Ja uzticos diriģentam un cilvēkiem, kam dziedu, Dieva vārds, viss pats no sevis sanāk.”

Kā būtu bijis, ja būtu vai nebūtu – to apcerēt nav lielas jēgas. Un tomēr – kā būtu bijis, ja toreiz Gurijs Antipovs būtu iedrošinājis Ievu? “Nē, operdziedātāja es noteikti nebūtu, jo mans raksturs tam nav piemērots, turklāt ģimene paņēma ļoti daudz laika. Bet kamerdziedātāja gan. Tam es derētu. Žēl – varbūt kaut ko vajadzēja darīt... Bet es jutos labi. Tiešām. Neliekas, ka balss būtu novecojusi. Un mans ceļš ir vienkārši kolosāls!”